

БЮДЖЕТЪТ НАКРАТКО: БЮДЖЕТ 2019

Информационен бюлетин

Министерство на финансите, дирекция „Бюджет“
Януари 2019 година

УВАЖАЕМИ ЧИТАТЕЛИ,

Министерството на финансите разширява своя инструментариум за представяне на бюджета, като използва различни форми и средства, по които информацията за провежданата от правителството политика в областта на управлението на публичните финанси, както и политиките в отделните сектори на икономиката, да достигат до различни целеви групи.

Печатното издание на информационния бюлетин „Бюджетът накратко“ или т.нар. „Бюджет за граждани“ е една от формите, чрез които читателите на сп. „Бюджетът“ имат възможността да се запознаят с актуални теми, свързани с бюджетния процес - бюджетното законодателство, практиките, новостите и числата.

Реализация на бюджетната процедура за 2019 г.

Съгласно Закона за публичните финанси (основният закон, регулиращ планирането, съставянето, изпълнението и отчитането на държавния бюджет, в т.ч. и на показателите по консолидираната фискална програма) бюджетната процедура се състои от два етапа. В рамките на първия етап на бюджетната процедура за 2019 г. разработихме Средносрочната бюджетна прогноза за периода 2019-2021 г., която беше одобрена с Решение на Министерския съвет през м. април 2018 г.

В този документ ще Ви запознаем с резултатите от втория етап на процедурата, доколкото съставянето на бюджетите обхваща подготовката, разглеждането и одобрението от Министерския съвет на законопроекта за държавния бюджет за 2019 и на Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2019-2021 г. като мотиви към него.

В настоящия бюлетин се съдържат данни и информация на база одобрените с Решение № 768 от 28 октомври 2018 г. на Министерския съвет проект на Закон за държавния бюджет на Република България за 2019 г. и Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2019-2021 г., представляваща мотивите към законопроекта.

След окончателното му приемане от Народното събрание, Законът за държавния бюджет на Република България за 2019 г. беше обнародван в ДВ, извънреден бр. 103 от 13.12.2018 г., в сила от 1 януари 2019 г.

С Решение № 928 на Министерския съвет от 20 декември 2018 г. бяха одобрени промени в Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2019-2021 г., одобрена с Решение № 768 на Министерския съвет от 2018 г. Промените в актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2019-2021 г. бяха изготвени на основание чл. 79, ал. 7 от Закона за публичните финанси, с цел осигуряване на съответствието ѝ с параметрите на приетите от Народното събрание бюджетни закони за 2019 г. и данъчни закони.

Направените промени в актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2019-2021 г. са свързани с:

- приетия от Народното събрание със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2019 г. нов размер на минималния осигурителен доход за регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители от 400 лв. от началото на 2019 г., вместо предложения от правителството размер от 560 лв.;
- увеличаване на разходните тавани на Министерството на труда и социалната политика за периода 2019-2021 г. съответно със 71,5 млн. лв. за 2019 г., 77,2 млн. лв. за 2020 г. и с 82,6 млн. лв. за 2021 г. с предвидените по централния бюджет средства за асистентска подкрепа на хората с увреждания.

Изготвено и прието беше Постановление № 344 на Министерския съвет от 21 декември 2018 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2019 г. (обн., ДВ, бр. 107 от 28 декември 2018 г.) В бюлетина ще Ви представим основните приоритети, заложи в Бюджет 2019, така че да получите необходимата информация за това какво можете да очаквате от държавния бюджет през 2019 г. и какви са бюджетните планове на правителството за 2020 и 2021 г.

ПРОГНОЗИ, ДОПУСКАНИЯ И ПРИОРИТЕТНИ ПОЛИТИКИ НА БЮДЖЕТ 2019

✚ МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ПРОГНОЗА

Макроикономическата прогноза представя нашите очаквания за развитието на основни икономически показатели, свързани с растежа на икономиката, равнището на цените, заетостта и безработицата, чуждестранните инвестиции и др. в средносрочен план.

Министерството на финансите изготвя макроикономически прогнози през пролетта (с цел тя да послужи като основа за планирането на бюджетните параметри в средносрочната бюджетна прогноза) и през есента (за да подпомогне планирането на бюджета за следващата година и АСБП).

Накратко за основните показатели в Есенната макроикономическа прогноза:

- Брутен вътрешен продукт (БВП) – правителството ще продължи да създава благоприятни условия за икономически растеж, който се очаква да бъде съответно 3,7%, 3,5% и 3,5% за годините от периода 2019-2021 г.;

- Средногодишна инфлация, измерена чрез хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ) – прогнозира се умерени темпове на инфлация за периода 2019-2021 г. - съответно 3,0%, 2,5% и 2,3%, като високите международни цени на суровините и високото вътрешно търсене се очаква да бъдат основен фактор за повишението на цените;
- Безработица – активната политика на пазара на труда, както и добрата макроикономическа среда продължават тенденцията за понижаване на нивото на безработица до исторически най-ниски стойности - от 5,4% за 2018 г. до 4,0% през 2021 г. (2019 г. – 4,8%; 2020 г. – 4,3%).

Следва да се има предвид, че ако се прави съпоставка на данните за БВП от пролетната и есенната макроикономическа прогноза, то номиналната стойност на БВП, съответно данните за реалния икономически растеж в последната прогноза (за предходни отчетни периоди, за динамиката на БВП през текущата година и за прогнозния период 2019-2021 г.) отразяват ревизираните данни за БВП за периода 2013-2017 г., публикувани от Националния статистически институт в началото на месец октомври 2018 г. Тази промяна може да се отрази и върху стойности и параметри за основни фискални показатели за периода 2019-2021 г., визуализирани като дял от БВП.

Повече информация за прогнозата за основните макроикономически показатели, на чиято база беше разработена бюджетната рамка за периода 2019-2021 г., може да намерите на интернет страницата на Министерството на финансите на адрес:

<http://www.minfin.bg/>

Начало>Икономическа политика>Макроикономическа прогноза – *Есенна макроикономическа прогноза 2018 г.*

Начало>Открито управление>Макроикономическа прогноза - *Есенна макроикономическа прогноза 2018 г. (в машинночетим формат)*

ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА И ФИСКАЛНИ ПРАВИЛА

Фискалната политика с нейните инструменти за въздействие е един от основните стълбове, осигуряващи стабилност и перспективи за икономическото развитие на страната. По тази причина провеждането на последователна и предвидима фискална политика е от ключово значение за поддържането на устойчивостта на бюджетната рамка.

Предвид факта, че постигането и поддържането на балансиран бюджет е неизменна цел (и фискално правило), то в периода до 2021 г. тази цел се планира да се постигне още през 2020 г. Целта е напълно реалистична, доколкото отчетните данни за последните две години и очакваното изпълнение за 2018 г. очертават постигане на положително бюджетно салдо

по консолидираната фискална програма (КФП) през три последователни години.

Въпреки че фискалната политика може да се оценява чрез различни показатели, за бюджетната рамка най-важни са основните показатели на КФП, очакванията за които ще Ви представим накратко:

- подобрене на бюджетното салдо за 2018 г. чрез реализирането на излишък по КФП в размер на 0,5% от БВП спрямо ревизираната програма за 2018 г., при която е заложен дефицит от 1,0% от БВП;
- запазване на целевите нива за салдото по КФП в средносрочен план вече в няколко поредни прогнози, което гарантира стабилност на публичните финанси - за 2019 г. е разчетен дефицит от 0,5% от БВП, а за 2020 г. достигане на балансиран бюджет, който ще се запази и през 2021 г.;
- ръст в номинален размер както на приходите от 43 857,0 млн. лв. за 2019 г. до 47 582,3 млн. лв. през 2021 г., така и на разходите от 44 457,0 млн. лв. за 2019 г. до 47 582,3 млн. лв. през 2021 г. Изразени като процент от БВП обаче, за периода от 2019 до 2021 г. и приходите, и разходите бележат спад, съответно при приходите от 37,7% до 35,8%, а при разходите от 38,2% до 35,8%;
- разходите имат основен принос за постигане на целите за дефицита.

В предходни бюлетини сме проследявали процеса на установяване на фискални правила и ограничения в Закона за публичните финанси (ЗПФ) и това до каква степен законодателството ни в областта на публичните финанси отговаря на изискванията на Директива 2011/85/ЕС на Съвета от 8 ноември 2011 г. относно изискванията за бюджетните рамки на държавите-членки (ОВ, L, 306/41 от 23 ноември 2011 г.). Наличието на национални фискални правила и едновременното им спазване с правилата и ограниченията, наложени от европейското законодателство, може да бъде както предимство, така и предизвикателство.

Залагането на национални цифрови фискални правила и ограничения в българското бюджетно законодателство е дългогодишна традиция. Установяването на трайна законова рамка, с която са въведени правила от 2000-та година до последната промяна на ЗПФ се е развивала в следната хронология:

- през 2002 г. със Закона за държавния дълг се въвежда ограничение за консолидирания държавен дълг към края на всяка година – съотношението спрямо прогнозния БВП не може да надвишава съотношението от предходната година, докато това съотношение е над 60 на сто, както и изискване за определяне в закона за държавния бюджет за съответната година на лимити за максималния размер на новия държавен дълг и държавните гаранции, които могат да бъдат

поети през годината и за максималния размер на държавния дълг към края на бюджетната година;

- през 2005 г. в устройствения закон за бюджета (Закон за устройството на държавния бюджет) се въвежда ограничение за одобряване от МС на допълнителни разходи за сметка на преизпълнение на приходи - до 1,5 на сто от приходите по КФП, като не следва да се влошава бюджетният баланс по КФП. Допълнителни разходи над това ограничение се одобряват от Народното събрание;
- от 2012 г. в устройствения закон се въвеждат числови фискални правила – за ограничаване на дефицита по КФП до 2 на сто от БВП и за ограничаване на максималния размер на разходите по КФП до 40 на сто от БВП;
- в приетия през 2013 г. ЗПФ, с който се въведоха изискванията на Директива 2011/85/ЕС на Съвета от 8 ноември 2011 г. относно изискванията за бюджетните рамки на държавите-членки, беше обособена самостоятелна глава „Фискални правила“;
- с промените на ЗПФ през 2016 г. са актуализирани цифровите фискални правила за общините (за размера на нови задължения за разходи и за поети ангажменти) във връзка с въвеждането на процедури за оздравяване на общини с финансови затруднения.

Политика по дълга

Политиката по дълга е в пряка зависимост от фискалната политика, тъй като чрез дълга се цели осигуряване на средства за:

- рефинансиране на дълга в обращение,
- финансиране на бюджета при необходимост и
- обезпечаване на стабилността на фискалния резерв.

Ето и кратка информация за дълга, като няма как да не отбележим позитивната тенденция за намаляването му в средносрочен план:

- намаляване както на номиналния размер на държавния дълг до 22,3 млрд. лв. в края на полугодieto на 2018 г., при ниво от 23,5 млрд. лв., отчетено в края на 2017 г., така и на съотношението на държавния дълг към БВП до 20,6% при 23,3% в края на предходната година;
- спад на държавния дълг към края на годината до 22,2 млрд. лв. или под прага на предвиденото в закона за държавния бюджет за 2018 г. дългово ограничение от 23,5 млрд. лв.;
- намаление на държавния дълг от 22,2 млрд. лв. през 2019 г. до ниво от 22,0 млрд. лв. към края на 2021 г., респективно от 19,1% до 16,5% от прогнозното ниво на БВП.

БЮДЖЕТЪТ В ЧИСЛА

Говорейки за бюджета в числа, е важно да знаете, че в широк контекст под това понятие разбираме основните параметри по КФП.

Прогнозата за приходите в средносрочен план е благоприятна, като в нея са отчетени потвърждаващите се и в есенната макроикономическа прогноза положителни тенденции за растеж на националната икономика и предвидените промени в областта на данъчно-осигурителната политика и оценките за фискалния ефект от тях.

За 2019 г. спрямо очакваното изпълнение за 2018 г. се очаква:

- номинален ръст в приходната част на бюджета от около 5,6 млрд. лв.;
- ръст на данъчно-осигурителните приходи от над 3,4 млрд. лв., което свидетелства както за резултатите от добрите нива на икономически растеж през последните години, така и от предприетите мерки от страна на приходните агенции за борба с данъчните измами и повишаване на събираемостта;
- ръст на неданъчните приходи за 2019 г. с 1,9 млрд. лв., което е вследствие основно на планираните приходи на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“, на приходите от въвеждането на ТОЛ такса и електронна винетка, както и от очаквания допълнителен приход от заплащане на първоначално концесионно възнаграждение при сключване на договор за възлагане на концесия за строителство за обект „Гражданско летище за обществено ползване София“ – публична държавна собственост, от страна на участника, определен за концесионер.

През 2020-2021 г. ръстовете в приходната част на бюджета спрямо предходната година са съответно около 1,7 и 2,1 млрд. лв., от които ръстовете на данъчно-осигурителните приходи са около 1,8-2,0 млрд. лв.

В прогнозата за разходите за 2019 г. са разчетени необходимите средства за реализиране на нови приоритетни разходни политики в социалната сфера, политиката по доходите и приоритетни сектори.

В резултат на това се отчита ръст на разходите спрямо ревизираната оценка за 2018 г. от 5,1 млрд. лв. или 1,8% от БВП. Спрямо очакваното изпълнение ръстът е по-голям и се дължи на изместване на разходи, нереализирани през 2018 г.

В номинален размер разходите за 2019 г. се увеличават, като от 44 457,0 млн. лв. за 2018 г. се очаква да достигнат 47 582,3 млн. лв. през 2021 г.

Основни показатели по КФП (2018-2021 г.)

КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА млн. лв.	2018 Ревизирана оценка	2018 Очаквано изпълнение	2019 Проект	2020 Прогноза	2021 Прогноза
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	38 213,9	39 204,1	43 857,0	45 508,2	47 582,3
<i>% от БВП</i>	35,3%	36,3%	37,7%	36,5%	35,8%
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	39 313,9	38 613,0	44 457,0	45 508,2	47 582,3
БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-)	-1 100,0	591,1	-600,0	0,0	0,0
<i>% от БВП</i>	-1,0%	0,5%	-0,5%	0,0%	0,0%

Приходни и разходни политики

ДАНЪЧНА ПОЛИТИКА

Данъчната политика е една от най-важните политики на правителството, тъй като всички ние посредством данъците, които внасяме в държавната хазна, осигуряваме необходимия финансов ресурс, за да може държавата да изпълнява своите функции и задължения. Ето защо данъчната политика способства за подобряване на бизнес средата и за стимулиране на икономическия растеж и заетостта.

Отделният индивид, групи граждани, икономическите субекти – към всеки от тях са насочени приоритетите и целите на данъчната политика:

- за гражданите – запазване на ниските данъчни ставки на данъците върху доходите на физическите лица;
- за бизнеса - запазване на ниските данъчни ставки за корпоративните данъци;
- за обществото като цяло - намаляване на административната тежест и подобряване на обслужването и администрирането на приходите;
- за икономиката - поддържане на устойчиво ниво на бюджетните приходи при запазване на тежестта на данъчното облагане, а срещу сенчестата икономика - борба с данъчните измами и укриването на данъци.

Ето и някои нови предложения за промени в данъчните закони, чиито резултати кореспондират с горните приоритети и ще допринесат:

1. За повишаване на бюджетните приходи и борба с данъчните измами чрез:
 - отпадане на данъчното облекчение за основно жилище и определяне на данъка върху недвижимите имоти в пълен размер за всички жилища

на данъчно задълженото лице, когато повече от едно жилище е декларирано като основно, като тази мярка се прилага до момента, в който лицата декларират коректно само едно жилище на територията на страната като основно, за което да ползват данъчното облекчение.

- регламентиране на нов начин на определяне на данъка за леките и товарни автомобили с технически допустима максимална маса не повече от 3,5 т. на базата на два компонента – имуществен и екологичен;
- повишаване на акцизната ставка на нагреваемите тютюневи изделия от 152 лв./кг. на 233 лв./кг.

2. За подобряване на бизнес средата и намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите чрез:

- данъчно облекчение за земеделските стопани по чл. 189б от ЗКПО, което ще продължи да се прилага до края на 2020 г. Същността на помощта е да се подпомогнат чрез данъчни облекчения предприятия, ангажирани в дейности по производство на непреработена растителна и животинска продукция и да се насърчат инвестициите на земеделските стопани в нови сгради и нова земеделска техника. По този начин допълнително ще се даде възможност за повишаване на инвестиционната активност в тази сфера
- намалява административната тежест за лицата при режима на облагане на придобитите облагаеми парични и предметни награди от игри, състезания и конкурси, които не са предоставени от работодател или възложител, като се преминава от облагане с данък върху годишната данъчна основа към облагане с окончателен данък;
- намаляване на административната тежест във връзка с отпадане на задължението за лицензираните складодържатели, регистрираните получатели, временно регистрираните получатели и регистрираните изпращачи да предоставят пред митническата администрация имената на служителите, упълномощени да подписват електронни административни документи и спесимени на подписите им;
- създава се ред за анулиране/деактивиране на погрешно подадени искания, описи и отчети за бандероли, което ще доведе до намаляване на административната тежест за икономическите оператори;
- синхронизиране на разпоредбите на ЗДДФЛ с тези на ЗКПО;
- помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство – ще продължи да се прилага до края на 2020 г.;
- облекчаване на процеса по деклариране и внасяне на корпоративен данък, на данък, удържан при източника, на данък върху разходите и на алтернативен данък в случаите на прекратяване с ликвидация или

поради несъстоятелност, прекратяване на дейността на място на стопанска дейност на чуждестранно юридическо лице в България или прекратяване на неперсонифицирано дружество или осигурителна каса, като е унифициран срокът за подаване на данъчни декларации и за внасяне на дължимите данъци за последния данъчен период за всички хипотези на заличаване/прекратяване на данъчно задължено по ЗКПО лице и за всички видове данъци, дължими по реда на този закон;

- електронно подаване на декларации по ЗДДФЛ – премахване издаването на служебни бележки на хартиен носител и подаване на информацията по електронен път към данъчната администрация;
- улесняване на лицата при ползване на данъчните облекчения за млади семейства, за деца и за деца с увреждания – отпадане на писмената декларация от съпруга/родителя, който няма да ползва облекчението, и санкция при злоупотреби (ЗДДФЛ);
- облекчаване на процедурите по deregистрация и повторна регистрация на лицата по ЗДДС;
- облекчаване на административната тежест при осъществяване на сделки с моторни превозни средства в ЗМДТ – нотариусите ще извършват проверка за наличието или липсата на задължения за данък върху превозното средство чрез автоматизиран обмен на данни със системите на МФ и МВР.

ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИТИКА

За периода 2019-2021 г. по отношение на социално и здравноосигурителните вноски се предвижда запазване на размерите и съотношенията на осигурителните вноски за фондовете на държавното обществено осигуряване, както и запазване размера на здравноосигурителната вноска.

Новите моменти са, както следва:

- увеличаване на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица, съответно за 2019 г. в размер на 560 лв., за 2020 г. – 610 лв. и за 2021 г. – 650 лв.;
- увеличаване на максималния осигурителен доход за всички осигурени лица – 3 000 лв.;
- увеличаване на минималния осигурителен доход за регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители от 350 лв. на 400 лв. от началото на 2019 г.

СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА

И през периода 2019-2021 г. социалната политика ще продължава да бъде насочена към тези, които имат най-голяма нужда от социална закрила, като предвидените мерки и средства за обезпечаване изпълнението им включват по-конкретно:

- за социална закрила и равни възможности - за целеви помощи за отопление са предвидени допълнително по 40,4 млн. лв. за всяка година от прогнозния период (50% повече спрямо 2018 г.);
- за хората с увреждания - за гарантиране на финансовата рамка на Закона за хората с увреждания по бюджета на МТСП са разчетени допълнително по 150,0 млн. лв. за всяка година от прогнозния период;
- за социално включване - въвеждане на нов вид месечна помощ за деца без право на наследствена пенсия от починал родител съгласно промените в Закона за семейни помощи за деца. Размерът на помощта за 2019 г. е 115 лв.

ПЕНСИОННА ПОЛИТИКА

В средносрочен план по отношение на пенсионната политика се предвижда:

- увеличаване с 5,7% при отчитане на новата тежест на една година осигурителен стаж от 1 юли 2019 г. на всички пенсии, отпуснати до 31 декември 2018 г., като от 1 юли на 2020 и 2021 г. пенсиите, отпуснати до 31 декември на предходната календарна година, се осъвременяват по т.нар. „швейцарско правило” (чл. 100 от КСО);
- увеличаване на размерите на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст и на социалната пенсия за старост, както и на свързаните с тях пенсии и добавки с процентите по чл. 100 на КСО, а именно: 5,7% за 2019 г., 5,7% за 2020 г. и 4,6% за 2021 г.;
- максималният размер на получаваните една или повече пенсии до 30 юни 2019 г. се запазва на 910 лв., а от 1 юли 2019 г. се увеличава на 1 200 лв. (40% от размера на максималния осигурителен доход за съответната година), като се прилага за всички пенсии, без оглед на началната дата на отпускането им;
- продължаване на увеличаването на възрастта за придобиване право на пенсия от 1 януари всяка година с по 2 месеца за жените и с по 1 месец за мъжете. Необходимият осигурителен стаж за придобиване право на пенсия и за двата пола продължава да се увеличава с по 2 месеца всяка година до достигане на 36 години за жените и 39 години за мъжете през 2021 г.;
- от 1 януари 2019 г. тежестта по чл. 70, ал. 1 от КСО за всяка една година осигурителен стаж, която ще се прилага при изчисляване на размерите на новоотпуснатите пенсии, се увеличава от 1,169 на 1,2.

В рамките на социалния сектор освен политиките, насочени към конкретни социално уязвими целеви групи, се прилагат и политики към по-широк кръг хора – заетите във всички сектори на икономиката.

ПОЛИТИКА ПО ДОХОДИТЕ

Политиката по доходите има различни измерения. Като хоризонтална политика тя засяга широк кръг от хора – заетите във всички сектори на икономиката, в т.ч. и в публичния сектор. По-важните мерки в областта на политиката по доходите включват:

- ръст на минималната работна заплата (на 560 лв. от 1 януари 2019 г., на 610 лв. от 1 януари 2020 г. и на 650 лв. от 1 януари 2021 г.), който беше заложен още в пролетната СБП;
- увеличение с 10% на средствата за заплати и осигурителни вноски на заетите в бюджетната сфера от 2019 г., с което ще се осигури възможност за увеличаване на индивидуалните основни месечни заплати въз основа на заеманата длъжност и оценките за постигнатите резултати.

На секторно ниво по отношение на доходите за 2019 г. допълнително е разчетено:

1. увеличение на възнагражденията средно с 20% на педагогическия персонал с цел достигане през 2021 г. на удвояване спрямо 2017 г. на средствата за възнаграждения на педагогическите специалисти, което следва да способства за преодоляване на недостига на педагогически кадри и задържане на младите хора в учителската професия;
2. увеличаване на средствата за заплати и възнаграждения на персонала на изборни длъжности и за заетите в системата на съдебната власт, за които законодателно е регламентиран механизъм за формиране на възнагражденията;
3. увеличаване на средствата за персонал в системата на Министерството на вътрешните работи със 116 млн. лв. и на Министерството на правосъдието с 26,3 млн. лв. с цел продължаване стартиралата през 2018 г. политика за укрепване на капацитета.

ОБРАЗОВАНИЕ

Още от началото на мандата на правителството образованието е ключов приоритетен сектор. Средствата от държавния бюджет основно са насочени към четирите стълба за финансиране на системата съгласно Закона за предучилищното и училищното образование, а именно:

- средства за издръжка на дейностите по възпитание и обучение на децата и учениците, които се определят въз основа на стандарти за

финансиране на Министерския съвет и въз основа на броя на институциите, паралелките и на децата и учениците;

- средства за подпомагане на равния достъп и подкрепа на личностно развитие;
- средства за развитие на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие;
- средства за реализиране на мерки и дейности (за 2019 г. мерки за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система, осигуряване на съвременна образователна среда и достъп до информационни технологии, повишаване квалификацията на педагогическите специалисти и обучението на българите в чужбина).

Освен това са заложили и средства за финансиране обучението на студенти и докторанти, определено въз основа на комплексната оценка на качеството на обучение.

ОТБРАНА

Поддържането и развитието на националните отбранителни способности и способностите, свързани с колективната отбрана, остава във фокуса на приоритетните направления на разходите за следващите години.

Осигурени са необходимите средства за изпълнение на одобрените от Народното събрание инвестиционни проекти, като е спазено изискването за достигане на разходите за отбрана до определения процент от БВП в съответствие с Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на Република България до 2024 г. - в бюджетната рамка за 2019 г. общо разходите за отбрана възлизат на 1 839,3 млн. лв., което представлява 1,58% от БВП.

Повече информация за приходните и разходните политики може да намерите в одобрената АСБП за 2019-2021 г., публикувана на интернет страницата на Министерството на финансите.

✚ ФИСКАЛНА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ И БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ С ОБЩИНТЕ

Общините в Република България имат самостоятелни бюджети, които се приемат от общинските съвети по реда на Закона за публичните финанси. Освен това, в Закона за публичните финанси са определени фискални правила и ограничения за бюджетите на отделните общини, спазването на които гарантира устойчивост и стабилност на общинските финанси. Предизвикателство пред някои общини е привеждане на фискалните им показатели в съответствие с правилата, както и продължаване на действията за финансово оздравяване.

С Бюджет 2019 се предлагат промени по две направления:

1. въвеждане на по-справедлив модел за определяне на бюджетните взаимоотношения на държавния бюджет с бюджетите на общините чрез усъвършенстване на механизмите за разпределение на целевата субсидия за капиталови разходи и на общата изравнителна субсидия и
2. налагане на по-справедлив модел на облагане при някои местни данъци и такси, повишаване на събираемостта на приходите от общините и осигуряване на по-голяма самостоятелност и гъвкавост при определянето на местните данъци и такси.

С предложенията по първото направление се цели механизмът за разпределение на общата изравнителна субсидия да позволи общините, които имат по-нисък фискален капацитет, да получат достъп до изравнителната субсидия, като очакванията са по този начин да се намаляват фискалните дисбаланси на местно ниво.

Чрез механизма за разпределение на целевата субсидия за капиталови разходи се осигурява допълнителен ресурс за подпомагане на общините от 4-та и 5-та категория за подобряване състоянието на социалната и техническа инфраструктура на територията им.

По второто направление се предлагат промени в Закона за местните данъци и такси, свързани с облагането на леките и товарните автомобили и недвижимите имоти, както следва:

- регламентиране на нов начин на определяне на данъка за леките и товарните автомобили с технически допустима максимална маса не повече от 3,5 т. на базата на два компонента – имуществен и екологичен;
- предотвратяване на некоректното ползване на данъчно облекчение за основно жилище и определяне на данъка върху недвижимите имоти в пълен размер за всички жилища на данъчно задълженото лице при установяване, че същите са декларирани едновременно като основни жилища, както и облекчаване на административната тежест при осъществяване на сделки с моторни превозни средства, като се предлага нотариусите да извършват проверка за наличието или липсата на задължения за данък върху превозното средство.

И двата модела създават допълнителни условия за укрепването на финансовата децентрализация на общините и възможности за провеждане на политики за цялостно развитие на градската среда в посоката, в която живеещите във всяка една община решат.

АКЦЕНТИ В БЮДЖЕТ 2019 ОТНОСНО ПРОЗРАЧНОСТТА

За постигане на максимална степен на откритост и прозрачност на бюджетните документи от съществено значение са не само усилията на Министерството на финансите, а и на всички останали първостепенни разпоредители с бюджет и особено на тези, които имат отговорности за съставянето и провеждането на политиките на правителството и прилагат програмен формат на бюджет.

Ето защо с Бюджет 2019 обръщаме специално внимание върху постигането на по-добра обвързаност между финансирането на провежданите политики и достигнатите резултати от изпълнението им. Именно по тази причина МФ изиска от ПРБ, прилагащи програмен формат на бюджет, да дефинират обективни и надеждни ключови индикатори по области на политики.

В средносрочен план това трябва да допринесе за създаване на устойчива връзка между стратегическите цели на бюджетните организации и изпълняваните от тях политики/бюджетни програми на база мониторинг на дефинираните от тях ключови индикатори за изпълнение и очакваните ползи/ефекти за обществото.

Нов момент в съдържанието на АСБП 2019-2021 е включването на повече информация при представянето на разходните политики – както с фискални измерители, така и посредством ключови индикатори за измерване на степента на изпълнението им. Целта е чрез дефинирането на устойчиви индикатори да се създаде възможност за проследяване на постигнатия напредък по провежданите политики и за по-ефективно и ефикасно управление на публичните разходи.

МАЛКО ПОВЕЧЕ ЗА ОТВОРЕНИЯ БЮДЖЕТ

Отвореният бюджет не е просто форма за представяне на бюджета, чрез която да бъдат удовлетворени нуждите на обществото от информация относно бюджетните планове и финансовите операции на правителството. Отвореният бюджет е цяла система, олицетворение на отговорността и отчетността на управляващите. Добре функциониращата система за бюджетна отговорност и отчетност се гради на три основни принципа: прозрачност, надзор и участие на обществеността.

Прозрачността е първият основен принцип, на който се гради системата за управление на публичните финанси, и тя намира израз в две неща:

1. Публичен достъп до информация за бюджета и
2. Пълнота от ключови бюджетни документи, изготвени в рамките на бюджетния процес.

Публичният достъп изисква институциите да публикуват онлайн повече информация за бюджета, така че да стават ясни както намеренията и плановете за формиране на бюджета на различни нива на управление, така и за тяхната реализация. Обикновено за целта се създават интернет портали за осигуряване на фискална прозрачност и те могат да бъдат специализирани за информационни сайтове за бюджета, за отворени данни, бюджетни карти, отразяващи разпределение на бюджета или негови елементи на териториален/регионален признак (по области, общини, населени места) и др.

В България няма единен портал за публикуване и достъп до бюджетна информация, но съществуват няколко места в интернет пространството, където е концентрирана повече информация.

На първо място, ако приемем, че стратегическите документи на централно и местно ниво са отправната точка за мотивиране на секторните приоритети и тяхното остойностяване (превръщане в бюджетни планове и разчети), то порталът за обществени консултации strategy.bg е мястото, където ще откриете много информация за актуалните стратегии, планове, пътни карти и др., както и ще можете да вземете участие в обществените консултации по различни проекти на актове на правителството, на отделни министри, областни управители и кметове на общини, като направите своите предложения и коментари.

На следващо място можем да посочим порталът за отворени данни на Република България opendata.government.bg. Порталът за отворени данни представлява единна, централна, публична уеб-базирана информационна система, която осигурява публикуването и управлението на информация за повторно използване в отворен, машинно-четим формат заедно със съответните метаданни. Платформата е изградена по начин, който позволява цялостното извличане на публикуваната информация или на части от нея. Публикуването на публичната информация в отворен формат е задължение за организациите от публичния сектор съгласно Директива 2013/37/ЕС на

Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за изменение на Директива 2003/98/ЕО относно повторната употреба на информацията в обществения сектор, като Директивата е транспонирана с промени в Закона за достъп до обществената информация.

На портала за отворени данни се съдържат и данни за бюджета, например ежедневна информация за плащанията в *Системата за електронни бюджетни разплащания* (СЕБРА). СЕБРА е система за наблюдение на иницираните плащания от включените в нея юридически лица и за управление на плащанията в рамките на предварително зададени лимити. Тя не е платежна система по смисъла на Закона за платежните услуги и платежните системи и е регламентирана в Закона за публичните финанси.

Министерството на финансите на своята интернет страница minfin.bg също поддържа информация за бюджета, която включва проекти и последващо приети актове и документи на различните етапи на бюджетната процедура, както и други съпътстващи документи, анализи, указания и насоки за участниците в бюджетния процес.

Доколкото публикуването на планова и отчетна информация по съответните бюджети е задължение (законово изискване) на всеки първостепенен разпоредител с бюджет (да ги публикува на интернет страницата на бюджетната организация), то такава информация е налична и следва да бъде публикувана на лесно достъпно място.

Ключовите бюджетни документи или по-скоро тяхната наличност и достъпност до широк кръг от ползватели също са фактор, който определя нивото на прозрачност.

Международни организации, като Международното бюджетно партньорство, измерват своевременното предоставяне на информация на обществеността в рамките на бюджетния процес по отношение на следните документи:

Бюджетен документ:
Средносрочна бюджетна прогноза
Законопроект за държавния бюджет и съпътстващите го документи, в т.ч. актуализирана средносрочна бюджетна прогноза, представляваща мотиви към законопроекта и програмните формати на бюджет
Приет бюджет от Народното събрание
Бюджет за гражданите
Периодични отчети през годината (месечни)
Отчет на полугодieto, съдържащ преглед на изпълнението на бюджета

Годишен отчет, съдържащ доклад за изпълнението на държавния бюджет
--

Одиторски доклад на Сметната палата относно изпълнението на държавния бюджет
--

Наличността на тези документи е само един от критериите за прозрачност, изисква се също и своевременното им публикуване, както и пълнота и качество на съдържащата се в тях информация.

Времето изискване е различно за всеки документ, като за някои се изисква наличността им на етапите на подготовка преди вземане на решения (одобряването им), а за други се задава приемлив период от време след определено събитие.

Пълнотата и съдържанието на бюджетните документи е сред най-важните фактори за качество, а то се измерва по различни критерии, като времеви обхват на информацията (напр. за две отчетни години, текуща и поне три в перспектива), степен на пълнота и детайлизация (напр. консолидирани разчети, но и такива на ниво подсектори, съставни бюджети и т.н.), наличието на нефинансова информация за изпълнението (например разчетите/отчетите по бюджетите да се съпътстват с относима информация за очакваните/постигнатите резултати) и др.

Участието на обществото в бюджетния процес е ключов фактор за постигане на съответствие на заложените от правителството приоритети с очакванията на гражданите и бизнеса. Участието на обществото не означава пряк ангажимент за участие в бюджетния процес, а предполага различни форми на взаимодействие на правителството с бизнеса, гражданите или по-скоро с техни представителни организации.

Решенията относно бюджета се обуславят от решенията за определяне на приоритетни сектори, области, дейности и проекти както на национално, така и на местно ниво, или с други думи участието на обществото при вземането на решения за политиките косвено влияе и на бюджета. Поради тази причина Министерството на финансите полага усилия в основните бюджетни документи да се търси по-тясна връзка между бюджетните параметри и разходните политики на национално ниво. Разходните политики от своя страна се формират при взаимодействие между ресорните министерства и заинтересованите страни в процеса на тяхното обсъждане и съгласуване – при подготовката на секторни стратегии, планове, законопроекти и други актове, уреждащи определени обществени отношения. Същото се отнася и за формирането на бюджетите на общините, които се базират на обсъждане с местната общност в процеса на приоритизиране на местните дейности и услуги.

Уважаеми читатели,

Данните и информацията в този бюлетин са относими към окончателно одобрения от Народното събрание Закон за държавния бюджет на Република България за 2019 г. (Обн., ДВ, бр. 103 от 13.12.2018 г., в сила от 1.01.2019 г.) и с Решение № 928 на Министерския съвет от 20 декември 2018 г. за одобряване на промени в Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2019-2021 г., одобрена с Решение № 768 на Министерския съвет от 2018 г. Промените в актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2019-2021 г. бяха изготвени на основание чл. 79, ал. 7 от Закона за публичните финанси, с цел осигуряване на съответствието ѝ с параметрите на приетите от Народното събрание бюджетни закони за 2019 г. и данъчни закони.